

หัวข้อเค้าโครงเรื่องของผลงาน
(สายงานวิชาการเกษตร)
(กรณีลักษณะเอกสารวิชาการ)

๑. ชื่อผลงาน การประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูฟ้า อำเภอปัว จังหวัดน่าน

๒. บทนำ/ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ชนบทในพื้นที่สูงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากพื้นที่สูงมีข้อจำกัดทางด้านสภาพภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ และโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ประสบปัญหาด้านคุณภาพชีวิต การประกอบอาชีพ และการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างไม่เหมาะสม ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และการลดลงของความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่จึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างบูรณาการ โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจ และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

กรมพัฒนาที่ดินในฐานะหน่วยงานหลักด้านการบริหารจัดการทรัพยากรดินของประเทศ มีภารกิจในการสำรวจ วิเคราะห์ และอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ ตลอดจนฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรบนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในพื้นที่สูงและพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ซึ่งมีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและการใช้ประโยชน์ที่ดิน การดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดินจึงมุ่งเน้นการบูรณาการองค์ความรู้ด้านการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงบำรุงดิน การใช้ปุ๋ยพืชสด การใช้น้ำหมักชีวภาพ การทำปุ๋ยหมัก พด. การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก และการส่งเสริมระบบการผลิตพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในระยะยาว

โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูฟ้า อำเภอปัว จังหวัดน่าน เป็นหนึ่งในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองแนวพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพชีวิต การส่งเสริมการศึกษา การสาธารณสุข การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก การส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรและปศุสัตว์ ตลอดจนการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และพัฒนาต้นแบบที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ก่อนนำไปถ่ายทอดและขยายผลสู่ประชาชนในชุมชนและพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียง นอกจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมแล้ว โครงการยังให้ความสำคัญด้านการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญของชุมชน โดยส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าและร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นควบคู่กับการพัฒนาอาชีพและการสร้างรายได้ อีกทั้งยังดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำริที่มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์และการฟื้นฟูทรัพยากร เช่น การส่งเสริมการปลูกป่าทดแทน การปลูกป่าเศรษฐกิจ และการพัฒนาระบบวนเกษตรที่ไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้เพื่อสร้างรายได้ที่เหมาะสมและยั่งยืน

ตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้บูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคมในการร่วมกันพัฒนาพื้นที่

ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาในหลากหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชน อย่างไรก็ตามการดำเนินโครงการ จำเป็นต้องได้รับการประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อศึกษาถึงผลการดำเนินงานว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ รวมทั้งสามารถสร้างผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมต่อประชาชน ชุมชน และพื้นที่ได้มากน้อยเพียงใด การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูฟ้า อำเภอปัว จังหวัดน่าน จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยสะท้อนปัญหา อุปสรรค ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน ทั้งในด้านการใช้ทรัพยากร การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตลอดจนทราบปัจจัยแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้ผลการประเมินดังกล่าวยังสามารถใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่นำไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน และการจัดสรรทรัพยากรให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งใช้เป็นต้นแบบในการขยายผลการพัฒนาไปยังพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงต่อไป

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลและประเมินผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดน่าน

๓.๒ เพื่อศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดน่าน

๓.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดน่าน

๔. ขอบเขตการศึกษา

การประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบในโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูฟ้า อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยทำการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องและรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดน่าน สืบหาสภาพพื้นที่ วิเคราะห์ปัญหาทางด้านการจัดการ การอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงบำรุงดิน และเก็บข้อมูลจากเกษตรกรหรือผู้รับประโยชน์ในพื้นที่ดำเนินงาน พร้อมทั้งสร้างแบบสอบถามที่สอดคล้องกับบริบทการดำเนินงานของโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูฟ้า อำเภอปัว จังหวัดน่าน เพื่อวิเคราะห์ประมวลข้อมูล สังเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ และจัดทำรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการขยายผลการพัฒนาไปยังพื้นที่อื่นๆที่มีบริบทใกล้เคียงต่อไป

๕. ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการ

ระยะเวลา เดือน พฤษภาคม ปี ๒๕๖๗ ถึง เดือน กันยายน ปี ๒๕๖๗

สถานที่ดำเนินการ โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูฟ้า อำเภอปัว จังหวัดน่าน

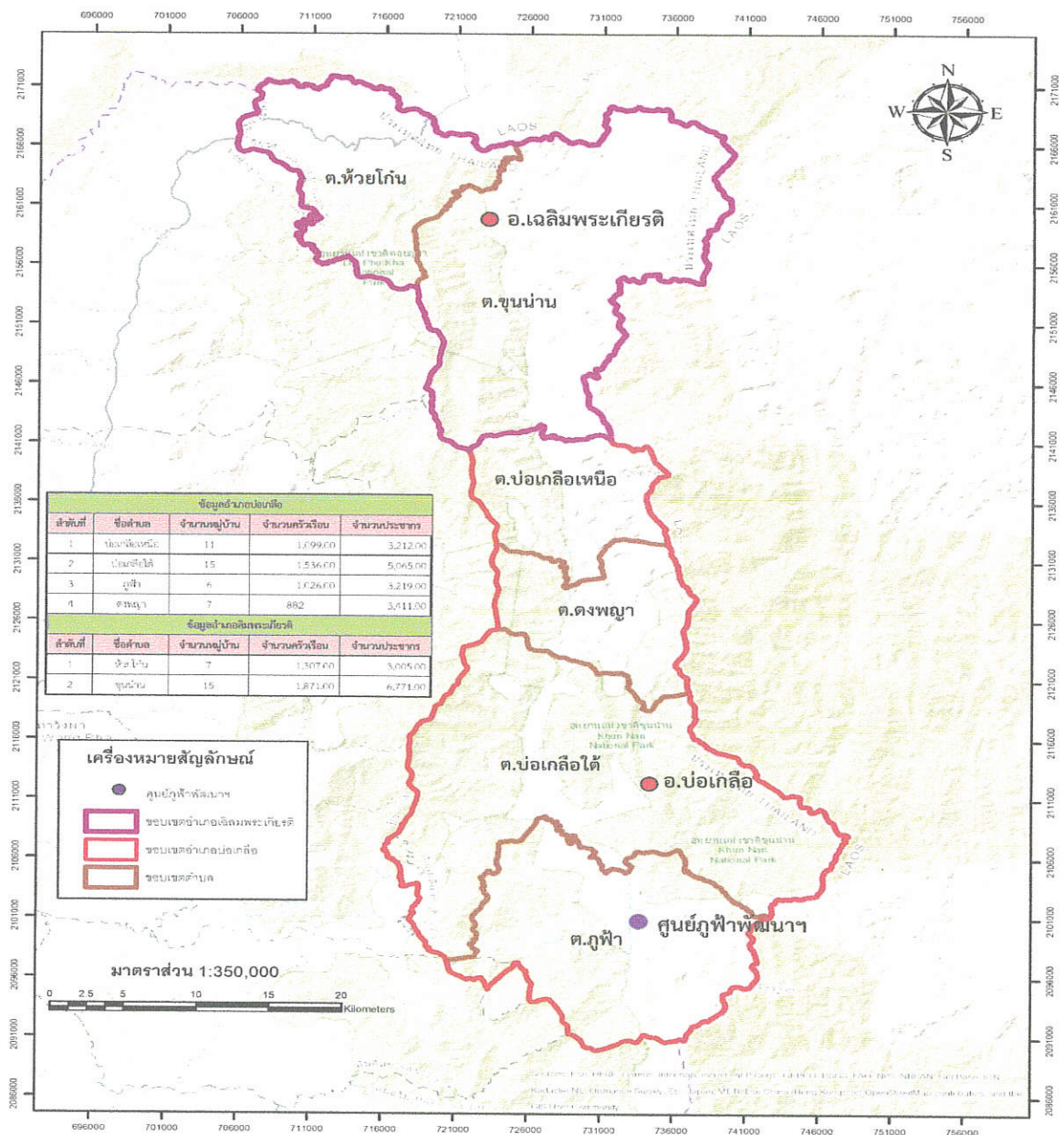
6. ผู้ดำเนินการ

6.1 นายนาราศักดิ์ อนันท์ ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ มีหน้าที่วางแผนการดำเนินงาน รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลและจัดทำรายงานผลการศึกษา ปฏิบัติงานร้อยละ 80

6.2 นางฉัตรนภา พรหมละอองวัน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินน่าน มีหน้าที่ให้คำแนะนำ วางแผนการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ปฏิบัติงานร้อยละ 20

7. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

7.1 สำรวจและวิเคราะห์สภาพพื้นที่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ภายในโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูฟ้า อำเภอปัว จังหวัดน่าน (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 แผนที่ผังโครงการและขอบเขตการดำเนินงานของศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูฟ้า อำเภอปัว และพื้นที่ 2 หมู่บ้านในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

๗.๒ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ได้แก่ แผนที่ภาพถ่าย และรายงานผลการดำเนินงานโครงการฯ ที่ผ่านมาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการประเมินผลโครงการฯ

๗.๓ ศึกษาภาคสนาม (Field Work Study) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง โดยการสัมภาษณ์ประชากรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๕๐ ราย

๗.๔ ประมวลผลจากการนำข้อมูลภาคสนามมาทำการบรรณาธิกรข้อมูล (Edit) จัดทำคู่มือลงรหัส (Coding) และลงรหัสข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ จากนั้นเป็นขั้นตอนของการประมวลผลก่อนที่จะนำผลมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าทางสถิติที่สำคัญ ๓ ส่วน คือ

๑) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้วัดการแจกแจงความถี่ของข้อมูล โดยนำเสนอในรูปตาราง

๒) ค่าตัวกลางเลขคณิต (Arithmetic Mean) เพื่อนำข้อมูลที่แสดงจำนวน มาพิจารณา ค่าเฉลี่ย

๓) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum) เพื่อนำมาวัดค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด ในช่วงของข้อมูลที่แสดงจำนวน

หลังจากการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ ได้นำค่าสถิติจากการแปรผลข้อมูลมานำเสนอ ในรูปแบบของตารางข้อมูลปริมาณ (Quantitative Data) และนำข้อมูลมาแปลความหมายให้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงตรรกะ โดยการอธิบายและพรรณนา ประกอบกับฐานข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลเอกสารงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของการวิเคราะห์ระดับความเห็นได้ใช้เกณฑ์เทียบระดับความคิดเห็นตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยให้มีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด	ให้	๕	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมมาก	ให้	๔	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง	ให้	๓	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อย	ให้	๒	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	ให้	๑	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย เพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ย ในช่วงคะแนนดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย	๔.๒๑ - ๕.๐๐	แปลความว่า	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	๓.๒๑ - ๔.๒๐	แปลความว่า	มาก
คะแนนเฉลี่ย	๒.๖๑ - ๓.๔๐	แปลความว่า	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	๑.๘๑ - ๒.๖๐	แปลความว่า	น้อย
คะแนนเฉลี่ย	๑.๐๐ - ๑.๘๐	แปลความว่า	น้อยที่สุด

ความกว้างของอันตรภาคชั้นของค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ ๐.๘ ซึ่งได้ค่ามาจากการคำนวณโดยใช้สมการทางคณิตศาสตร์ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

๘. ผลการวิเคราะห์/ผลการศึกษา

จากการศึกษาการประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน โดยการใช้แบบสอบถาม จำนวน ๕๐ ชุด ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

๘.๑ ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๖๘ รองลงมาเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๓๒ มีอายุเฉลี่ย ๕๙ ปี ๑ เดือน ๒๗ วัน ตามลำดับ มีอาชีพภาคการเกษตร จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘ อาชีพธุรกิจส่วนตัว (ค้าขายและรับซื้อผลผลิตการเกษตร) จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒ อาชีพพนักงานลูกจ้างของรัฐ จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐ ตามลำดับ ระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน ๒๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔๐ ต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน ๑๗ ราย คิดเป็น ร้อยละ ๓๔ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและ ปวช. จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๘ ระดับปริญญาตรี จำนวน ๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔ ตามลำดับ (ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๓๔	๖๘
หญิง	๑๖	๓๒
รวม	๕๐	๑๐๐
อายุ		
ต่ำกว่า ๔๐ ปี	๓	๖
๔๑ - ๕๐ ปี	๑๐	๒๐
๕๑ - ๖๐ ปี	๑๗	๓๔
๖๑ - ๗๐ ปี	๑๗	๓๔
๗๑ ปีขึ้นไป	๓	๖
ไม่ตอบ	-	-
อายุเฉลี่ย ๕๙ ปี ๑ เดือน ๒๗ วัน		
รวม	๕๐	๑๐๐
อาชีพ		
เกษตรกร	๓๙	๗๘
ธุรกิจส่วนตัว	๖	๑๒
ลูกจ้างพนักงานของรัฐ	๕	๑๐
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	๒๐	๔๐
ต่ำกว่าประถมศึกษา	๑๗	๓๔
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	๗	๑๔
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	๔	๘
ระดับปริญญาตรี	๒	๔

๘.๒ ความรู้และการนำองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินไปใช้ประโยชน์

๘.๒.๑ ความรู้ด้านมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ ผู้ตอบแบบสอบถามนำไปใช้ประโยชน์ในระดับมาก จำนวน ๒๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๘ ของทั้งหมด ระดับมากที่สุด จำนวน ๑๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๘ ของทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๔ ของจำนวนทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔ ซึ่งอยู่ในช่วงคะแนนระดับมาก

๘.๒.๒ ความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด(ปอเทือง) ผู้ตอบแบบสอบถามนำไปใช้ประโยชน์ในระดับมาก จำนวน ๑๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๘ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมาก จำนวน ๑๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๒ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๑๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของจำนวนทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ ในช่วงคะแนนระดับมาก

๘.๒.๓ ความรู้ด้านการใช้ปุ๋ยหมักปรับโครงสร้างดิน(พด.๑) ผู้ตอบแบบสอบถามนำไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด จำนวน ๓๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๗๔ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมาก จำนวน ๑๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๒ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔ ของจำนวนทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๐ ในช่วงคะแนนระดับมากที่สุด

๘.๒.๔ ความรู้ด้านการผลิตน้ำหมักชีวภาพ พด.๒ และ พด.๗ ผู้ตอบแบบสอบถามนำไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุดจำนวน ๒๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๖ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมาก จำนวน ๑๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๘ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖ ของจำนวนทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๐ ในช่วงระดับคะแนนมากที่สุด

๘.๒.๕ ความรู้ด้านการปรับสภาพดินกรดด้วยปูนโดโลไมท์ ผู้ตอบแบบสอบถามนำไปใช้ประโยชน์ในระดับมากจำนวน ๒๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๔ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๒๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔๐ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมากที่สุด จำนวน ๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖ ของจำนวนทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๖ ในช่วงคะแนนระดับมาก

๘.๒.๖ ความรู้ด้านการเก็บตัวอย่างดินเพื่อการวิเคราะห์ ผู้ตอบแบบสอบถามนำไปใช้ประโยชน์ในระดับปานกลาง จำนวน ๔๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๘๘ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมาก จำนวน ๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๒ ของจำนวนทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๒ ในช่วงคะแนนระดับปานกลาง

๘.๒.๗ ความรู้ด้านการจัดการดินอย่างเหมาะสมในพื้นที่ของตนเองทั้งในและนอกโครงการ ผู้ตอบแบบสอบถามนำไปใช้ประโยชน์ระดับมาก จำนวน ๓๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๗๘ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๘ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมากที่สุด จำนวน ๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔ ของจำนวนทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖ ในช่วงคะแนนระดับมาก (ตารางที่ ๒)

ตารางที่ ๒ ความรู้และการนำองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินไปใช้ประโยชน์

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลความหมาย
๑. ความรู้ด้านมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ	๔.๑๔	๐.๖๓๙	มาก
๒. ความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด(ปอเทือง)	๔.๐๒	๐.๗๙๕	มาก
๓. ความรู้ด้านการใช้ปุ๋ยหมักปรับโครงสร้างดิน(พด.๑)	๔.๗	๐.๕๔๔	มากที่สุด
๔. ความรู้ด้านการผลิตน้ำหมักชีวภาพ(พด.๒,พด.๗)	๔.๕	๐.๖๑๔	มากที่สุด
๕. ความรู้ด้านการปรับสภาพดินกรด(โดโลไมท์)	๓.๖๖	๐.๕๙๒	มาก
๖. ความรู้ด้านการเก็บตัวอย่างดินเพื่อการวิเคราะห์	๓.๑๒	๐.๓๒๘	ปานกลาง
๗. ความรู้ด้านการจัดการดินอย่างเหมาะสมในพื้นที่ของตนเองทั้งในและนอกโครงการ	๓.๘๖	๐.๔๕๒	มาก

๘.๓ ผลการวิเคราะห์ด้านสภาพแวดล้อมของพื้นที่เกษตรกรรมมีการใช้ประโยชน์ ดินปัญหาได้รับการแก้ไขและความอุดมสมบูรณ์ของดิน พบว่าดินของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มีความอุดมสมบูรณ์ของดินในระดับปานกลางจำนวน ๔๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๙๐ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมาก จำนวน ๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔ ของจำนวนทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๐๒ อยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ ๓)

ตารางที่ ๓ สภาพแวดล้อมของพื้นที่เกษตรกรรมการใช้ประโยชน์ ดินปัญหาที่ได้รับการแก้ไข และความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลความหมาย
๑.ดินได้รับการแก้ไขปัญหาคความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	๒.๐๒	๐.๓๒	ปานกลาง

๘.๔ คุณภาพชีวิตจากการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้

๘.๔.๑ เกษตรกรสามารถวางแผนการปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจ ระดับมาก จำนวน ๒๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๒ ของจำนวนทั้งหมด พึงพอใจระดับมากที่สุด จำนวน ๑๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๒ ของจำนวนทั้งหมด พึงพอใจระดับปานกลาง จำนวน ๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๔ ของจำนวนทั้งหมด พึงพอใจระดับน้อย จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒ ของจำนวนทั้งหมด ซึ่งคิดค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ ๔.๑๔ เกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

๘.๔.๒ ลดการย้ายถิ่นฐานของแรงงาน (แรงงานของครอบครัวกลับมาทำงานในพื้นที่) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจ ระดับมาก จำนวน ๓๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖๘ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมากที่สุด จำนวน ๑๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒ ของจำนวนทั้งหมด ซึ่งคิดค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ ๔.๒๘ อยู่ในระดับมากที่สุด

๘.๔.๓ ส่งเสริมการสร้างรายได้ของผู้สูงอายุในพื้นที่ (จำนวนแรงงานของผู้สูงอายุ) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจ ระดับมาก จำนวน ๓๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖๒ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมากที่สุด จำนวน ๑๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๖ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒ ของจำนวนทั้งหมด ซึ่งคิดค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ ๔.๓๔ อยู่ในระดับมากที่สุด

๘.๔.๔ สุขภาพร่างกายดีขึ้น (ปริมาณสารพิษตกค้างในร่างกาย) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจ ระดับมาก จำนวน ๓๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๗๘ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมากที่สุดจำนวน ๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๖ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖ ของจำนวนทั้งหมด ซึ่งคิดค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ ๔.๑๐ อยู่ในระดับมาก (ตารางที่ ๔)

ตารางที่ ๔ คุณภาพชีวิตจากการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลความหมาย
๑. เกษตรกรสามารถวางแผนการปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี	๔.๑๔	๐.๗๓	มาก
๒. ลดการย้ายถิ่นฐานของแรงงาน(แรงงานของครอบครัวกลับมาทำงานในพื้นที่)	๔.๒๘	๐.๕๐	มากที่สุด
๓. ส่งเสริมการสร้างรายได้ของผู้สูงอายุในพื้นที่ (จำนวนแรงงานของผู้สูงอายุ)	๔.๓๔	๐.๕๒	มากที่สุด
๔. สุขภาพร่างกายดีขึ้น (ปริมาณสารพิษตกค้างในร่างกาย)	๔.๑๐	๐.๔๖	มาก

๘.๕ ความอยู่ดีมีสุขของครอบครัว

๘.๕.๑ รายได้เพิ่มขึ้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก จำนวน ๓๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖๐ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๑๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๖ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมากที่สุด จำนวน ๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔ ของจำนวนทั้งหมด ซึ่งคิดค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ ๓.๖๘ อยู่ในระดับมาก

๘.๕.๒ หนี้สินลดลง ผู้ตอบแบบสอบถามมีหนี้สินลดลงอยู่ในระดับมาก จำนวน ๒๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔๐ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๑๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๒ ของจำนวนทั้งหมด ระดับน้อย จำนวน ๑๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๐ ระดับมากที่สุด จำนวน ๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๒ ของจำนวนทั้งหมด ซึ่งคิดค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ ๓.๕๐ อยู่ในระดับมาก (ตารางที่ ๕)

ตารางที่ ๕ ความอยู่ดีมีสุขของครอบครัว

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลความหมาย
๑. รายได้เพิ่มขึ้น	๓.๖๘	๐.๕๕	มาก
๒. หนี้สินลดลง	๓.๕๐	๐.๙๕	มาก

๘.๖ การมีส่วนร่วม

๘.๖.๑ การแสดงความคิดเห็นในการออกแบบกิจกรรมของโครงการ ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก จำนวน ๒๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๖ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมากที่สุด จำนวน ๑๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๒ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๐ ของจำนวนทั้งหมด ระดับน้อย จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒ ของจำนวนทั้งหมด ซึ่งคิดค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ ๔.๑๘ อยู่ในระดับมาก

๘.๖.๒ การรวมกลุ่มตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม ผู้ตอบแบบสอบถามมีการตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก จำนวน ๓๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖๐ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมากที่สุด จำนวน ๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๘ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๖ ของจำนวนทั้งหมด ระดับน้อย จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒ ของจำนวนทั้งหมด ซึ่งคิดค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ ๓.๙๘ อยู่ในระดับมาก

๘.๖.๓ การร่วมกลุ่มปฏิบัติ/ดำเนินงานในการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม ผู้ตอบแบบสอบถามมีการตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก จำนวน ๓๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖๔ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมากที่สุดจำนวน ๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๘ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลางจำนวน ๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๖ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลางจำนวน ๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๖ ของจำนวนทั้งหมด ระดับน้อย จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒ ของจำนวนทั้งหมด ซึ่งคิดค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ ๔.๐๒ อยู่ในระดับมาก

๘.๖.๔ สร้างเกษตรกรต้นแบบ ผู้ตอบแบบสอบถามมีการตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก จำนวน ๓๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖๐ ของจำนวนทั้งหมด ระดับมากที่สุดจำนวน ๑๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๘ ของจำนวนทั้งหมด ระดับปานกลาง จำนวน ๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๒ ของจำนวนทั้งหมด ซึ่งคิดค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ ๔.๑๖ อยู่ในระดับมาก (ดังตารางที่ ๖)

ตารางที่ ๖ การมีส่วนร่วม

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลความหมาย
๑. การแสดงความคิดเห็นในการออกแบบกิจกรรมของโครงการ	๔.๑๘	๐.๖๙	มาก
๒. การรวมกลุ่มตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม	๓.๙๘	๐.๖๕	มาก
๓. การรวมกลุ่มปฏิบัติ/ดำเนินงานในการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม	๔.๐๒	๐.๕๘	มากที่สุด
๔. สร้างเกษตรกรต้นแบบ	๔.๑๖	๐.๖๑	มาก

๙. สรุปและข้อเสนอแนะ

๙.๑ สรุป

๙.๑.๑ การศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่างในโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เป็นการใช้แบบสอบถามเกษตรกรในพื้นที่โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน ๕๐ ชุด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๖๘ รองลงมาเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๓๒ และมีอายุเฉลี่ย ๕๙ ปี

๙.๑.๒ เกษตรกรในพื้นที่มีการนำองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินไปใช้ประโยชน์โดยเรียงตามลำดับ คือการใช้ปุ๋ยหมัก พด.๑ และน้ำหมักชีวภาพ พด.๒ พด.๗ ไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด รองลงมาก็คือการนำองค์ความรู้ด้านมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสดพอเพียง การปรับปรุงพื้นที่ดินกรดด้วยปูนโดโลไมท์ และองค์ความรู้ด้านการจัดการดินอย่างเหมาะสมในพื้นที่ของตนเองทั้งในพื้นที่โครงการและพื้นที่ขยายผล ในระดับมาก และมีการนำองค์ความรู้ด้านการเก็บตัวอย่างดินเพื่อนำไปวิเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรได้เล็งเห็นความสำคัญของการปรับปรุงบำรุงด้วยปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ และได้นำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

๙.๑.๓ ดินปัญหาที่ได้รับการแก้ไข โดยมีเกษตรกรตอบพึงพอใจในระดับปานกลาง จำนวน ๒๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๐ ของกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรที่ตอบในระดับมาก จำนวน ๒๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔๘ ของกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรที่ตอบในระดับน้อย จำนวน ๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒ ของกลุ่มตัวอย่าง จากค่าเฉลี่ยระดับประโยชน์ที่ได้รับแล้วสรุปได้ค่าเท่ากับ ๒.๔๖ ซึ่งอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยระดับปานกลางสรุปได้เท่ากับ ๒.๐๒ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรในพื้นที่ได้รับการแก้ไขปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินในพื้นที่อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ปานกลาง และน้อย ตามลำดับ

๙.๑.๔ เกษตรกรสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ได้ โดยเกษตรกรสามารถลดการย้ายถิ่นฐานของแรงงาน คนในครอบครัวกลับมาทำงานในพื้นที่ มีความพอประมาณในตนเอง ทั้งนี้เกษตรกรยังมีสุขภาพร่างกายดีขึ้น ปริมาณสารพิษตกค้างในร่างกายลดลงจากการการนำแนวทางการทำการเกษตรตามแนวพระราชดำริมาใช้ในพื้นที่

๙.๑.๕ เกษตรกรอยู่ดีมีสุข มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยผู้ตอบแบบสอบถามตอบมีรายได้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก ร้อยละ ๖๐ และการมีหนี้สินลดลง แสดงให้เห็นว่าการน้อมนำเอาแนวทางพระราชดำริ ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพหรือทำการเกษตร สามารถช่วยลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรได้

๙.๑.๖ เกษตรกรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการออกแบบกิจกรรมของโครงการและรวมกลุ่มตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม และการสร้างเกษตรกรต้นแบบผู้ตอบแบบสอบถามมีการตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมากร้อยละ ๖๐ ในส่วนของการร่วมกลุ่มปฏิบัติ/ดำเนินงานในการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม ผู้ตอบแบบสอบถามมีการตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมากร้อยละ ๖๔

๙.๒ ข้อเสนอแนะ

๙.๒.๑ เกษตรกรต้องการการติดตามผลและการสนับสนุนเพิ่มเติมหลังจากได้รับองค์ความรู้เพื่อให้แน่ใจว่าสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการใช้ปุ๋ยหมัก พด.๑ และน้ำหมักชีวภาพ พด.๒ และ พด.๗ รวมถึงการฝึกอบรมเพิ่มเติมในด้านการใช้วัสดุปรับปรุงดินและการปรับปรุงคุณภาพดิน เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะในการนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อบรมด้านนวัตกรรมใหม่ๆ และแนวทางการปรับปรุงคุณภาพดินที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และปัญหาที่พบในพื้นที่เกษตรกรรมของตนเอง เพื่อให้สามารถเพิ่มผลผลิตและรักษาคุณภาพดินในระยะยาว

๙.๒.๒ เกษตรกรต้องการให้ปัจจัยการผลิตที่ได้รับตรงกับความต้องการของพวกเขามากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การผลิตมีประสิทธิภาพสูงสุดและลดต้นทุนการผลิต และต้องการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน พร้อมขยายผลความสำเร็จของโครงการไปยังพื้นที่อื่นๆ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมของตนให้ดียิ่งขึ้น

๙.๒.๓ เกษตรกรมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดสรรงบประมาณซ่อมแซมระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่มีการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำมาแล้ว ประมาณ ๑๐-๑๕ ปี แต่มีการเสื่อมโทรมไปตามระยะเวลา และตามสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ๙.๒.๖ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโครงการและเสริมสร้างความสำเร็จให้กับเกษตรกรในพื้นที่โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดังนี้

๙.๒.๕ ควรเพิ่มการสนับสนุนและการติดตามผล เนื่องจากยังมีเกษตรกรบางส่วนที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางหรือน้อยในการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์และในการรับปัจจัยการผลิต ควรมีการติดตามผลหลังการฝึกอบรมหรือการจัดหาปัจจัยการผลิตอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้แน่ใจว่าเกษตรกรได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอในการนำความรู้และปัจจัยการผลิตไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๙.๒.๖ การปรับปรุงคุณภาพดิน จากข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าดินในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงมีปัญหาความอุดมสมบูรณ์ต่ำ จำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการปรับปรุงคุณภาพดินในพื้นที่โครงการ เช่น การส่งเสริมการใช้วัสดุปรับปรุงดินที่เหมาะสมกับสภาพดินเฉพาะในแต่ละพื้นที่ และการใช้เทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินและการอนุรักษ์ดินและน้ำ ที่มีประสิทธิภาพในการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน

๙.๒.๗ การจัดหาปัจจัยการผลิตที่ตรงกับความต้องการ ควรทำการสำรวจและประเมินความต้องการของเกษตรกรอย่างละเอียด เพื่อปรับปรุงการจัดหาปัจจัยการผลิตให้ตรงกับความต้องการจริงๆ ของเกษตรกร ในการแก้ปัญหการจัดการดินตามสภาพพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้นและลดต้นทุนการผลิต

๙.๒.๘ การส่งเสริมการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ แม้ว่าจะมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังเกษตรกรแล้ว แต่ยังพบว่าเกษตรกรบางกลุ่มยังคงประสบปัญหาในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ควรมีการจัดกิจกรรมเสริม เช่น การให้คำปรึกษาเชิงลึก การจัดฝึกอบรมเพิ่มเติม การศึกษาดูงาน และการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเกษตรกร เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่พบ

๑๐. ประโยชน์ที่ได้รับ

๑๐.๑ ได้ข้อมูลผลการดำเนินงาน ผลสัมฤทธิ์ ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานโครงการ ศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดน่าน

๑๐.๒ สามารถนำแนวทางพัฒนาการดำเนินงานโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดน่าน ไปพัฒนาการดำเนินงานในระยะต่อไป

๑๐.๓ สามารถเผยแพร่ผลการดำเนินงานและผลสำเร็จของโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดน่าน ให้กับผู้ที่สนใจ

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

(นายনারาศักดิ์ อนันท์)

นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

ผู้เสนอผลงาน

วันที่ ๑๐ / ๙.๑. / ๒๕๖๓

ขอรับรองว่าสัดส่วนหรือลักษณะงานในการดำเนินการของผู้เสนอข้างต้นถูกต้องตรงกับความ
จริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

(นางฉัตรนภา พรหมทองวัน)

ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินน่าน

ผู้ร่วมดำเนินการ

วันที่ ๑๐ / ๙.๑. / ๒๕๖๓

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

(นางฉัตรนภา พรหมทองวัน)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินน่าน

วันที่ ๑๐ / ๙.๑. / ๒๕๖๓

(ผู้บังคับบัญชาที่ควบคุมดูแลการดำเนินการ)

ลงชื่อ.....

(นายเอนก ดีพรมกุล)

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๗

วันที่ ๑๑ / ๙.๑. / ๒๕๖๓

ข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

ของ นายนาราศักดิ์ อนันท์

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ ตำแหน่งเลขที่ ๙๔๓

สถานีพัฒนาที่ดินน่าน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๗

๑. เรื่อง

การขยายผลความสำเร็จสู่หมู่บ้านขยายผล โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒. หลักการและเหตุผล

โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาอาชีพ และการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่สูง โดยยึดแนวพระราชดำริในการพัฒนาแบบบูรณาการที่มุ่งให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรอย่างสมดุลและยั่งยืน จากการดำเนินโครงการที่ผ่านมาได้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ซึ่งดำเนินการในพื้นที่ตั้งโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยแบ่งพื้นที่เป็น ๒ ส่วน คือ พื้นที่จำนวน ๖๐๐ ไร่ เป็นพื้นที่ทรงงาน แปลงสาธิตด้านการเกษตรและอาคารฝึกอบรม และพื้นที่จำนวน ๑,๒๐๐ ไร่ เป็นพื้นที่จัดสรรให้เกษตรกรทำการเกษตร จำนวน ๑๒๗ ราย พบว่าการดำเนินงานสามารถก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร การสร้างรายได้และความมั่นคงทางอาชีพ การอนุรักษ์ดินและน้ำ การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและชุมชนให้สามารถบริหารจัดการทรัพยากรและดำเนินกิจกรรมการพัฒนาได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จดังกล่าวยังจำกัดอยู่ในพื้นที่ดำเนินงานหลักของโครงการ ขณะที่หมู่บ้านขยายผลอื่นๆ ในตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ซึ่งมีจำนวน ๖ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านนาออก บ้านท่าทางหลวง บ้านผาสุก บ้านสบมาง บ้านห้วยล้อม และบ้านห้วยลอย และในตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน จำนวน ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านสบปิ่น ตำบลห้วยโก๋น และบ้านห้วยกานต์ ยังคงมีสภาพปัญหาและข้อจำกัดที่คล้ายคลึงกัน ทั้งด้านการประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์ดินและน้ำ ความมั่นคงด้านอาหาร และการเข้าถึงองค์ความรู้ที่เหมาะสม หากไม่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้และรูปแบบการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จไปยังพื้นที่เหล่านี้ อาจทำให้การพัฒนาระหว่างหมู่บ้านเกิดความเหลื่อมล้ำ และไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งตำบลได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นการขยายผลความสำเร็จของโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่หมู่บ้านขยายผล จึงเป็นแนวทางสำคัญในการต่อยอดผลลัพธ์จากการลงทุนและการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม รูปแบบการบริหารจัดการ และบทเรียนความสำเร็จที่ผ่านการพิสูจน์แล้วว่ามีความมีประสิทธิภาพ ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละหมู่บ้าน พร้อมทั้งส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลภูฟ้าให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพิ่มความเข้มแข็งของชุมชนในการพึ่งพาตนเอง ลดความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนา เสริมสร้างการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ตลอดจนสนองพระราชปณิธานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ตำบลภูฟ้าทั้งระบบในระยะยาว

๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

๓.๑ วิธีการดำเนินงาน

๓.๑ คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรเป้าหมาย บูรณาการการดำเนินงานร่วมกับคณะทำงานโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และรับสมัครเกษตรกรที่มีความสนใจเข้าร่วมโครงการสร้างป่า สร้างรายได้ รวมทั้งเกษตรกรที่ประสงค์ปรับเปลี่ยนจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวสู่ระบบการเกษตรที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๓.๒ ถ่ายทอดองค์ความรู้โดยใช้เกษตรกรต้นแบบเป็นพี่เลี้ยงด้านการปรับปรุงบำรุงดินและการจัดการธาตุอาหารพืช เช่น การผลิตและการใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง ปุ๋ยหมักสูตรพระราชทาน การใช้ปุ๋ยพืชสด และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ในพื้นที่แปลงเกษตรกรของหมู่บ้านขยายผล ตำบลภูฟ้า จำนวน ๖ หมู่บ้าน และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จำนวน ๒ หมู่บ้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน บนพื้นที่สูง ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืน

๓.๓ ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้จากแปลงต้นแบบด้านการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยมาตรการวิธีกลและวิธีพืช พร้อมทั้งออกแบบและวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่รายแปลงของเกษตรกรแต่ละราย เพื่อเป็นการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินก่อนทำการเกษตร สร้างความยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

๓.๔ ติดตามและประเมินผลความสำเร็จของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกๆ ปี ทั้งด้านการปรับเปลี่ยนระบบการผลิต การอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำ ผลผลิต รายได้ และคุณภาพชีวิต พร้อมทั้งรวบรวมบทเรียน ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรค เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานและขยายผลสู่หมู่บ้านอื่นในพื้นที่โครงการต่อไป

๓.๒ บทวิเคราะห์

จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า การพัฒนาพื้นที่ตามแนวพระราชดำริสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรม การลดการชะล้างพังทลายของดิน การปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากเกษตรเชิงเดี่ยวสู่เกษตรแบบผสมผสาน และการสร้างอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและลดการบุกรุกพื้นที่ป่า อย่างไรก็ตาม ผลสำเร็จดังกล่าวยังจำกัดอยู่ในพื้นที่ดำเนินงานหลัก ขณะที่หมู่บ้านอื่นในตำบลภูฟ้าและพื้นที่ใกล้เคียงยังประสบปัญหาด้านทรัพยากรดินและน้ำ การใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสม และการพึ่งพาการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ดังนั้น การขยายผลองค์ความรู้ เทคโนโลยี และรูปแบบการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จไปสู่หมู่บ้านขยายผล จึงเป็นแนวทางสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนา สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และเป็นต้นแบบความสำเร็จของการเปลี่ยนผ่านจาก “การทำเกษตรเชิงเดี่ยวและการทำไร่เลื่อนลอย” ไปสู่ “การจัดการทรัพยากรดินอย่างยั่งยืน”

๓.๓ แนวความคิด

การพัฒนาพื้นที่สูงของศูนย์ภูฟ้าพัฒนาฯ ได้ถอดบทเรียนจากการแก้ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าและการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และการขยายผลความสำเร็จของโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ยึดหลักการพัฒนาตามแนวพระราชดำริที่มุ่งเน้น “การพัฒนาคนควบคู่กับการพัฒนาพื้นที่” โดย๓๓ บูรณาการองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงบำรุงดิน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการ

พัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับภูมิสังคมของพื้นที่ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จึงมีแนวทางการขยายผลดังนี้

๑) ถ่ายทอดองค์ความรู้และมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ พร้อมทั้งออกแบบระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อช่วยลดการชะล้างพังทลายของดิน ทำให้เกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๒) ส่งเสริมระบบเกษตรที่หลากหลายและเหมาะสมกับพื้นที่สูง ส่งเสริมการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ปลูกพืชเศรษฐกิจร่วมกับไม้ป่า เช่น กาแฟ ชา ไม้ผลเมืองหนาว และพืชผักทางการเกษตรที่ไม่ทำลายโครงสร้างดิน ลดพื้นที่การปลูกพืชเชิงเดี่ยวได้

๓) พัฒนาศักยภาพเกษตรกรต้นแบบและเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้จากเกษตรกรสู่เกษตรกร และสร้างการขยายผลอย่างต่อเนื่อง

๔) การเชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชน การอนุรักษ์ และการเพิ่มมูลค่าผลผลิต โดยส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรและสร้างแบรนด์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มรายได้ของเกษตรกรในพื้นที่ เมื่อเกษตรกรมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง ความจำเป็นในการขยายพื้นที่ทำกินด้วยการทำไร่เลื่อนลอยจึงลดลงอย่างเป็นรูปธรรม และพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๓.๔ ข้อจำกัดและแนวทางแก้ไขปัญหา

การพัฒนาในหมู่บ้านขยายผลโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนในตำบลภูฟ้า อ.บ่อเกลือ และ อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน) มักต้องเผชิญกับข้อจำกัดเฉพาะตัวของพื้นที่สูง และภูเขาสลับซับซ้อน ซึ่งสามารถสรุป ปัญหา ข้อจำกัด และแนวทางแก้ไขที่สำคัญดังต่อไปนี้

ข้อจำกัด

๑) ด้านกฎหมายและสิทธิทำกินในพื้นที่ พื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือป่าอนุรักษ์ ทำให้ชาวบ้านไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน ส่งผลให้เกิดความกังวลเรื่องความมั่นคงในการอยู่อาศัย ไม่สามารถใช้เป็นหลักทรัพย์อ้างอิงกับสถาบันทางการเงินได้ และภาครัฐเข้าพัฒนาระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานได้ยาก

๒) ด้านกายภาพและระบบสาธารณูปโภค สภาพภูมิประเทศเป็นดอยสูงชัน การเดินทางสัญจรเข้าถึงหมู่บ้านขยายผลในยามฤดูฝนเป็นไปด้วยความยากลำบาก และเกิดปัญหาขาดแคลนน้ำทำเกษตรในฤดูแล้ง เนื่องจากหน้าดินกักเก็บน้ำได้น้อย และขาดแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ที่สามารถรองรับพื้นที่ทำการเกษตรได้อย่างเพียงพอ

๓) ด้านการเปลี่ยนผ่านอาชีพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เนื่องจากชาวบ้านคุ้นชินกับการทำเกษตรแบบเดิม เช่น ทำไร่เลื่อนลอย ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเก็บเกี่ยวรายได้เป็นเงินกู้หรือเงินก้อนได้ปีละครั้ง การเปลี่ยนมาปลูกไม้ยืนต้นหรือพืชชีวภาพต้องใช้เวลา ๓-๕ ปี กว่าจะได้ผลผลิต ทำให้ขาดรายได้ในช่วงแรก

๔) ด้านการตลาดและการแปรรูปสินค้า หมู่บ้านตั้งอยู่ห่างไกลจากตลาดหลัก ทำให้มีต้นทุนการขนส่งสูง โดนถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง และผลผลิตสดเน่าเสียได้ง่าย

๕) ด้านนวัตกรรมและการบำรุงรักษาดิน เนื่องจากดินในพื้นที่สูงมีความเสื่อมโทรม ชะล้างพังทลายง่าย และมีความเป็นกรดสูงจากการใช้สารเคมีสะสมเป็นระยะเวลานาน

แนวทางแก้ไขปัญห

๑) ใช้กลไก คทช. (คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ) ในการจัดสรรที่ดินทำกินให้ชุมชนอย่างถูกต้องตามกฎหมายในรูปแบบการจัดที่ดินกลุ่ม/ชุมชน

๒) กำหนดขอบเขตพื้นที่ทำกินและพื้นที่ป่าให้ชัดเจน (Zoning) โดยเน้นย้ำแนวคิด "คนอยู่ร่วมกับป่า" ร่วมกันกักกันไม่ให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มเติม

๓) พัฒนาระบบกระจายน้ำแนวตั้ง โดยสร้างฝายชะลอน้ำ (Check Dam) บริเวณต้นน้ำเพื่อเพิ่มความชื้น และขุดสระเก็บน้ำตามแนวไหลเขา รวมถึงการทำระบบประปาภูเขาเพื่อส่งน้ำสู่แปลงเกษตร

๔) ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมชุมชน โดยพัฒนาถนนเพื่อการขนส่งพืชผลทางการเกษตรที่ไม่กระทบต่อระบบนิเวศ เพื่อลดความเสียหายของสินค้าเกษตรระหว่างการขนส่ง

๕) ใช้ระบบเกษตรผสมผสาน (สั้น-กลาง-ยาว) โดยการปลูกพืชระยะสั้น (ผักอินทรีย์, พืชหัว) เพื่อสร้างรายได้รายวัน/รายเดือน ควบคู่กับพืชระยะกลาง (กาแฟ, ชา, หม่อน) และไม้ยืนต้นระยะยาว (ไม้ผล, ไม้เศรษฐกิจ)

๖) จัดตั้งแปลงสาธิตและเกษตรกรต้นแบบ (Smart Farmer) ถอดบทเรียนจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในศูนย์ภูฟ้า เพื่อนำมาจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ "พี่สอนน้อง" ให้เห็นผลจริงมากกว่าการอบรมทฤษฎี

๗) การสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Addition) โดยส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตในชุมชน เช่น การคั่วกาแฟ คุณภาพสูง การแปรรูปชา และพืชสมุนไพร เพื่อลดน้ำหนักและเพิ่มมูลค่าสินค้า

๘) เชื่อมโยงช่องทางการตลาด โดยตั้งเครือข่ายร้านภูฟ้า ตลาดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และแพลตฟอร์มออนไลน์ เข้ามาช่วยรับซื้อผลผลิตโดยตรงจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๙) บูรณาการศาสตร์พระราชา ปลูกหญ้าแฝกขนานตามแนวระดับเพื่อยึดหน้าดิน และทำเกษตรขั้นบันไดลดความชัน

๑๐) งดใช้สารเคมีและฟื้นฟูดิน โดยการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ และการปลูกพืชตระกูลถั่วเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน ลดต้นทุนการผลิต และลดการใช้สารเคมีและฟื้นฟูดินในระบบนิเวศดินในระยะยาว

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๔.๑ มิติด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

๔.๑.๑ ชะลอการสูญเสียหน้าดินและฟื้นฟูความสมบูรณ์ของดิน เนื่องจากการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ช่วยลดอัตราการกัดเซาะและชะล้างพังทลายของดินชั้นบนในช่วงฤดูฝน กักเก็บความชื้นและธาตุอาหาร ทำให้โครงสร้างดินดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๔.๑.๒ การฟื้นตัวและเพิ่มขึ้นของพื้นที่ป่าไม้ เนื่องจากการลดลงของการทำไร่เลื่อนลอยและการตัดไม้ทำลายป่า เปิดโอกาสให้ป่าธรรมชาติฟื้นตัว รวมถึงพื้นที่วนเกษตรได้ทำหน้าที่เป็นป่าผืนใหม่ที่ช่วยเพิ่มพื้นที่สีเขียวและความหลากหลายทางชีวภาพ

๔.๑.๓ ช่วยสมดุลของระบบนิเวศและแหล่งต้นน้ำ ช่วยลดความรุนแรงของปัญหาน้ำท่วมฉับพลัน ดินโคลนถล่ม และปัญหาภัยแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำนาน เนื่องจากป่าและดินที่สมบูรณ์สามารถซับน้ำและชะลอการไหลของน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๒ มิติด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของชุมชน

๔.๒.๑ เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคงและสม่ำเสมอ การปรับเปลี่ยนจากการทำการเกษตรเชิงเดี่ยวมาเป็นเกษตรผสมผสาน (เช่น กาแฟ ชา ไม้ผลเมืองหนาว) ช่วยกระจายความเสี่ยงด้านราคาผลผลิตตกต่ำ และสร้างรายได้หมุนเวียนตลอดทั้งปี

๔.๒.๒ มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรชุมชน การแปรรูปและการสร้างแบรนด์ท้องถิ่น ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรมีราคาสูงขึ้น เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปริมาณผลผลิตจำนวนมากจากพื้นที่ขนาดใหญ่

๔.๒.๓ การพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์และการท่องเที่ยว ทำให้มีพื้นที่นันทนาการและแหล่งสาธิตที่สวยงาม สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ สร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชนนอกเหนือจากการขายผลผลิตสด

๔.๓ มิติด้านสังคมและการบริหารจัดการพื้นที่

๔.๓.๑ การยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำ: ชุมชนบนพื้นที่สูงมีความมั่นคงในด้านอาหาร มีรายได้เพียงพอในการดูแลครอบครัว และเข้าถึงสุขภาวะและสวัสดิการสังคมที่ดีขึ้น

๔.๓.๒ เกิดโมเดล "คนอยู่ร่วมกับป่า" อย่างยั่งยืน: ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและค่านิยมของคนในท้องถิ่นจาก "ผู้ใช้/ผู้ทำลาย" มาเป็น "ผู้ดูแลและอนุรักษ์" ทรัพยากรธรรมชาติด้วยความรู้สึกเป็นเจ้าของ

๔.๓.๓ ศูนย์เรียนรู้และต้นแบบการขยายผล: พื้นที่ศูนย์ภูฟ้าพัฒนาฯ กลายเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการพื้นที่สูงที่สามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่ภูเขาอื่นๆ ทั้งในจังหวัดน่านและภูมิภาคใกล้เคียง

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๕.๑ ด้านกฎหมายและสิทธิที่ดินทำกิน

๕.๑.๑ ร้อยละของครัวเรือนในพื้นที่ขยายผลได้รับการรับรองสิทธิที่ดินทำกินตามกฎหมาย (เป้าหมาย ๑๐๐% ของพื้นที่เป้าหมาย)

๕.๑.๒ จำนวนไร่ของพื้นที่ทำกินที่ได้รับการรังวัดและจัดทำแนวเขต (Zoning) ร่วมกันระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่รัฐอย่างชัดเจน

๕.๒ ด้านกายภาพและระบบสาธารณูปโภค

๕.๒.๑ จำนวนฝายชะลอน้ำ และสระเก็บน้ำตามแนวไหล่เขาที่ก่อสร้างและใช้งานได้จริง

๕.๒.๒ ร้อยละของแปลงเกษตรกรรมที่มีระบบน้ำ (ประปาภูเขา/ระบบกระจายน้ำ) เข้าถึงตลอดปี

๕.๒.๓ ระยะทาง (กิโลเมตร) ของเส้นทางคมนาคมขนส่งผลผลิตในชุมชนได้รับการปรับปรุงให้ใช้งานได้ทุกฤดูกาล

๕.๓ ด้านการเปลี่ยนผ่านอาชีพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

๕.๓.๑ ร้อยละของพื้นที่การทำไร่เลื่อนลอยและพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ลดลง

๕.๓.๒ จำนวนครัวเรือนที่ปรับเปลี่ยนมาทำระบบเกษตรผสมผสาน/วนเกษตร (พืช ๓ ระยะ: สั้น-กลาง-ยาว)

๕.๓.๓ จำนวนเกษตรกรต้นแบบ (Smart Farmers) และแปลงสาธิตที่จัดตั้งขึ้นในพื้นที่ขยายผล

๕.๔ ด้านการตลาดและการแปรรูปสินค้า

๕.๔.๑ จำนวนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มเกษตรกรแปรรูปผลผลิตที่เข้มแข็ง (เช่น กลุ่มกาแฟ กลุ่มชา/สมุนไพร)

๕.๔.๒ จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ สร้างแบรนด์ และได้มาตรฐานสินค้า (เช่น อย., มผช., GI)

๕.๔.๓ มูลค่า ยอดขาย หรือรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้น (เป้าหมายเพิ่มขึ้นอย่างน้อย ๒๐-๓๐% ภายใน ๓-๕ ปี)

๕.๕ ด้านนวัตกรรมและการบำรุงรักษาดิน

๕.๕.๑ เกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินบนพื้นที่สูง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมตามค่าวิเคราะห์ดินก่อนการปลูกพืช

๕.๕.๒ ความสมบูรณ์ของดินเพิ่มขึ้น ค่าอินทรีย์วัตถุในดินและความชื้นน้ำดีขึ้น

๕.๕.๓ ช่วยลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ ได้อย่างยั่งยืน

ลงชื่อ.....

(นายনারাকดิ์ อนันท์)

นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

ผู้ขอประเมิน

วันที่ ๑๐ / ๘.๑. / ๒๕๖๓